

SITNICA AHMET

209-010-005

S J E Ć A N J A

Rodjen sam 5. maja 1900. godine u Banjoj Luci u siromašnoj porodici. Kada mi je otac 1914. godine otišao u rat, ostao sam kod kuće sa majkom i sestrom o kojima sam brinuo. Kolika smo sirotinja bili, pokazuje i to da sam kao dječak svakodnevno odlazio u šumu i na ledjima donosio drva kući.

1916. godine stupio sam na izučavanje obučarskog zanata, koji sam završio kod Alije Turčinhodžića. Odmah po završetku zanata upisao sam se u sindikalnu podružnicu kožaraca Sjećam se da sam već 1920. godine učestvovao u opštem štrajku banjalučkih radnika kojega je vodio Jakov Lastrić. Sjećam se da je tada velika masa radnika se okupila kod Radničkog doma, koji je tada bio u zgradi iznad tržnice (u blizini sadašnjeg "Palasa"). Govorio je Jakov Lastrić, a sjećam se da je policija na konjima nasrnula na nas. U tom okršaju sam vidio da je jedan policajac ~~sax xxxxxx~~ sabljom ranio Ejuba Galešića.

U to vrijeme ja sam radio kao obučar u Ortopedskom zavodu, pri kojem je bilo i radionica drugih struka. Zavod se tada nalazio pri zgradi Radničkog doma, preko puta od današnjeg hotela "Palasa". Sa mnom su tada radili Anton David, Pavo Baković, Osman Čejvan i još neki čijih se imena ne sjećam. Tu je bila i menza radnička u kojoj smo se hranili.

Poslije OBZNANE kada je zabranjen rad Komunističkoj partiji, sjećam se da smo se ja, Osman Čejvan i još neki drugovi okupljali iza dućana Mustafe Softića i tamo se dogovarali o pokretanju sindikalnih akcija.

Nažalost, moja sjećanja iz tog perioda su izbljedila, pa bih teško sada mogao nešto odredjenije da govorim o događajima iz vremena prije tridesetih godina. Dozvolite mi da pokušam nešto više reći o štrajku obučara u Banja Luci 1935. i 1936. godine. Kada je štrajk izbio, jedan broj obučarskih radnika, posebno onih najsiromašnijih, po nagovoru Muhameda Kazaza, Lede Karabegovića i drugih rukovodilaca štrajka, potražio je posao u drugim mjestima. ~~Ja sam otišao u Banju~~ - Moram prije toga nešto reći - da je štrajk obučara u augustu 1935. godine uspio zbog toga što je pokrenut u sezoni. Mislim da kolektivni ugovor tada nisu htjeli potpisati tadašnje gazde Mulinović, Čelik i Turčinhodžić, ali i pored

toga štrajk je uspio. U podružnici kožaraca tada su najaktivniji bili Kazaz Muhamed, Leda Karabegović i Teufik Kadinić. Štrajk 1936. godine je uspio sa političke strane, jer je izazvao interes javnosti, tako da je o štrajku znao čitav grad i dijelio sudbinu radnika-štrajkaša.

Štrajk 1940. godine izbio je, koliko se sjećam, negdje u proljeće. Detalja se ne mogu sjetiti, jer sam tada otišao da radim u Prnjavor zajedno sa Ibrom Karabegovićem i još nekim drugovima. Zbog teških uslova rada i života, tada sam se razbolio na plućima, pa sam zahvaljujući zalaganju moje sindikalne podružnice - dobio mjesec dana boravka u Kasin-dolu (sanatorij za plućne bolesti). Po povratku iz Kasin-dola primljen sam u Partiju. Zanimljivo je reći na koji se je način tada ilegalno radilo. Meni je tada Muhamed Kazaz dao zadatak da u određeno vrijeme šetam ispred medrese, pa kada naidje čovjek koji će od mene zatražiti cigaretu "Dravu", onda od njega preuzmem materijal koji će mi on dati. Kasnije sam utvrdio da je to bila jedna od proba moje odanosti, jer su mi drugovi rekli da su me promatrali kako čitav sat čekam na izvršenje zadatka. Bilo je to negdje u augustu ili septembru 1940. godine.

Poslije aprilskog rata i kapitulacije stare Jugoslavije, članovi Partije su u Gornjem Šeheru odmah otpočeli sa pripremama za oružanu borbu. Moja kuća se nalazila neposredno uz kuću Idriza Masle u ulici Taqšaci. Muhamed Kazaz nam je govorio da nabavljamo odjeću i obuću, jer da ćemo uskoro dizati ustanak. Održavani su sastanci - sijela - na kojima smo objašnjavali političku situaciju i potrebu borbe protiv okupacije.

Sjećam se da je u mojoj kući tih dana održan sastanak žena na kojem je prisustvovala i Vahida Maglajlić. Sastanku sam i ja prisustvovao, jer mi je Vahida rekla da ostanem pošto je sastanak održavan u mojoj kući. Sjećam se da su prisustvovala Nazifa Jaran, moja žena Fadila Sitnica, Hatidža Maslo, Munira Turčinhodžić. *Fatima*.

U to vrijeme u partijskoj organizaciji u Gornjem Šeheru su radili Dedo Gazić, Kazaz Muhamed, ja, nešto kasnije Adem Berber, te Zaim Isaković.

Dozvolite mi da još nešto kažem o onom sastanku žena.- Sjećam se da je ~~prisustvovala i žena Mehmedalije Mašinić~~ na sastanku je Vahida objašnjavala ženama situaciju, tražeći da se organizuju kako bi spremne dočekale događaje koji su slijedili.

Zanimljivo je ispričati kako je Hatidža Maslo izvršila zadatak izvodjenja iz grada dr.Kleinhabela. Hatidžina kuća se nalazila na zgodnom mjestu, blizu šume, pa su partizani mogli da dodju neotkriveni od neprijateljskih straža. Hatidža je u ponoć otišla u grad i probudila dr.Kleinhabela, rekavši mu da još je o tac teško bolestan i da treba hitnu pomoć. Dr.Kleinhabel prihvatio je poziv i ona ga je u fijakeru dovela svojoj kući.Partizani su čekali kod njezine kuće i kada je stigao, odveli ga sa sobom. Naravno i Hatidža je s njima krenula u šumu..

Ja sam sa Dedom Gazićem uhapšen i odveden u logor, gdje smo zatexkli Medu Mešinovića, Aziza Muftića, Nazima Džabića, Roliha, Antu Jurinčića, Mirona Mandrovića i još nekoliko banjalučana, koji su nam rekli da je u Kozarskoj ofanzivi uhvaćeno više drugova iz Banja Luke. Mislim da su to bili Smajo Fazlić, Sarajlić, zvani Ljubo, i Ševala Hadžić, ali nisam baš sasvim siguran, jer to pričam po njihovom kazivanju. Bilo je to u logoru Stara Gradiška.

Mene su iz Stare Gradiške prebacili u ~~ka~~ logor Jasenovac poslije drugog napada na Banja Luku. Kada su nas prebacivali, išli smo pored Save i svaki koji je posljednji ostao u koloni, odnosno malo zaostao, bio je ubijen.Ja sam, da bih se lakše kretao, bacio i cipele i ogrtač i neku posteljinu što smo nosili, kako bih izbjegao sigurnu smrt ako ostanem posljednji. Kada smo stigli u Jasenovac, neki Muharem Terzić, obućar iz Bos.Krupe uzeo je između svinja komad bundave (Misirač) kojom su se svinja hranile i počeo to jesti.Ja sam ga zatražio da i meni dâ .Jeli smo hranu sa djubrišta. Nas obućare su prebacili u obućarsku radionicu. U Jasenovcu sam našao Sulejmana Jarana ~~iz Goranog Šehera~~, koji je kao zatočenik, a bio je zidar, radio zidarske poslove.Čuo sam, ali to nisam vidio, da je Sulejman sa nekih kola punih kukuruzom,uzeo jedan kukuruz da pojede. Ustaša ga je vidio, pa su ga odveli u tzv. "zvonaru", gdje su ga i ubili.

Da nešto više kažem o mom hapšenju, te odvođenju u logor. - Uhapšen sam 16. ili 17. novembra 1942.godine. Prije hapšenja sam u ilegalnom radu bio vezan sa Zaimom Isakovićem, a radio sam bu Bezistanu, dok je Dedo Gazić, koji je zajedno sa mnom uhapšen, tada radio kod Adema Turčinhodžića. U to vrijeme su još uhapšeni Ibro Karabegović, Stanko Bjelajac, Teufik Husedjinović, Edhem Džaferagić. Po mene su ustaše došli naveče, opkolile kuću. U policijskoj "marici" je već bio Dedo Gazić, mene agent puta da li ja njega znam. Odgovorio sam da ne znam nikoga. Odvezli su nas u ustaško redarstvo i ubacili u podrum. Prilikom hapšenja agenti mi nisu dozvolili ni kaput da ponesem, dok je Dedu uspio nekako da ponese deku, pa smo se obojica umotali u tu deku i na betonu spavali. U toku prve noći u zatvor nam je ubačen neki nepoznat čovjek, koji se ponosašao kao pijan, pa me je Dedo upozorio da s njim ništa ne razgovaram, jer da je to vjerojatno provokator. U stvari, Dedo je bio u pravu, jer su ovoga agenti uskoro odveli iz podruma. Nakon dva dana i Dedo je odveden u samicu, a ja sam ostao u tom podrumu sve do odlaska u logor. Iz zatvora su izišli Ibro Karabegović, Stanko Bjelajac i Teufik Husedjinović, za koje je potpisao garanciju Adem Turčinhodžić, kojemu su trebali obučarski radnici. Za mene i Dedu nije htio da potpiše. 3. marta 1943.godine mene i Dedu su transportovali u logor Stara Gradiška. Ovo pamtim zbog toga što je moja žena u ponedjeljak 2. marta 1943.godine bila kod velikog župana i molila da me puste kući, a on joj je rekao da će biti pušten, ako za mene potpiše Adem Turčinhodžić. Zbog toga smo nas dvojica, kada nas je ujutro rano digao iz zatvora, mislili da nas puštaju kući. Medjutim, smo ugledali "maricu" u koju su sticali samo mene i Dedu i otpremili u Staru Gradišku. Kada smo stigli u logor, neke ustaške koji su pregledali naše papire, rekoše: - da smo mi imali veze sa partizanima i odvedoše nas u krug logora. Prvi dan smo Dedo i ja radili na čišćenju nekakve cigle. Sutra nas je ugledao Dušan Malinović koji je radio u radionici, pa je nekom ustaši Dragiću (eto, sjećam se tog imena) rekao da smo mi dobri radnici, na što mu se ovaj narugao sa pitanjem - da li smo mi banjolučani. To je za nas, medjutim, bilo dobro, jer smo prebačeni u radionicu na rad, što je bilo daleko lakše nego raditi vanjske poslove.

Iz logora St. Gradiška, kasnije sam prebačen u logor Jasenovac. U Jasenovcu sam prebolovao tifus. Jednog dana su počeli nekakvi ljekarski pregledi, poslije čega nas je 600 odredilo za transport u Njemačku. Srećom, ja sam već bio malo oporavljen poslije tifusa, pa su i mene sa ostalim logorašima odredili za transport. Na prozivci za transport su sa mnom bili – od banjalučana još Ekić Ismet i Rolkih. Bilo nas je 4-5 banjalučana, ali se sada više ne sjećam drugih imena. Rečeno nam je prije transporta, zapravo nam je zabranjeno od strane ustaša da sa sobom ponesemo bilo kakvo orudje ili oružje. Prilikom premetačine; kod jednog obučara jempronadjenx obučarski nož, koji je on iz radionice ponio, pa su ga ustašex odmah pred nama ubili. 18. februara 1945. godine oko 600 logoraša iz Jasenovca strpano je u voz i kada smo stigli u Zagreb, nahranili su nas. U Zagrebu je jedan broj logoraša uspio pobjeći iz transporta, što bih i sam bio učinio da sam poznavao teren. Iz Zagreba smo opremljeni u okolicu Beča u jedan logor, gdje smo zatekli zatvorenike raznih narodnosti: Rusa, Čeha, Francuza i drugih. U tom logoru smo se zadržali desetak dana i mogu reći da se tamo umiralo od gladi, jer je hrana bila užasno loša. Poslije toga smo prebačeni u sabirni logor u Linzu, gdje su takodje uslovi bili strašni, pa smo krali oguljenu koru krompira i bačene kosti, što smo prokuhivali i jeli. Mene su iz ovog logora rasporedili na rad kod nekog Madjara koji je govorio njemački. Tu su u aprilu prvo stigli Amerikanci, a zatim Rusi, nakon čega smo mi Jugosloveni preko Madjarske prebačeni u Jugoslaviju.

Banja Luka 1976,

(Sitnica Ahmet)

